

**EESTI VABARIIK
MAARDU LINNAVOLIKOGU**

OTSUS

Maardu

18. juuni 2024 nr 91

**Arvamuse andmine Altmetsa ja Tulisilla
uuringruumide geoloogiliste uuringulubade taotluste kohta**

Võttes aluseks kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lg 2 ja maapõueseaduse § 27 lg 7

Maardu Linnavolikogu **o t s u s t a b**:

1. Mitte nõustuda Altmetsa ja Tulisilla uuringruumide geoloogilise uuringu lubade andmisega.
2. Maardu Linnavalitsuse planeerimis- ja majandusosakonnal teha käesolev otsus teatavaks Keskkonnaametile ja Marina Minerals OÜ-le.
3. Otsust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavastegemisest, esitades vastava kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.
4. Otsus jõustub teatavastegemisest.
5. Otsuse põhjendus

5.1 Marina Minerals OÜ esitas Keskkonnaametile 06.06.2022 geoloogilise uuringu loa taotlused liiva ja kruusa tarbevaru uuringuteks Altmetsa uuringuruumis (pindala 8,13 ha), mis paikneb kahe lahustükina Maardu linnas Põhjaranna tee 17a (kt 44601:001:0723; sihtotstarbeta maa) ja Piiri tee 11 (kt 44601:001:0865; sihtotstarbeta maa) ning Tulisilla uuringuruumis (pindala 23,04 ha), mis paikneb Maardu linnas Loosauna kinnistul (kt 44603:002:0247; tootmismaa). Keskkonnaamet edastas taotlused maapõueseaduse (MaaPS) § 27 lg 7 alusel 04.07.2022 arvamuse andmiseks Maardu linnale.

Kavandatavate geoloogiliste uuringute eesmärgiks on leida Rail Baltica raudteetrassi ehituseks sobivat maavara. Uuritavateks maavaradeks on kruus ja liiv. Tegemist on tarbevaru uuringutega, mille käigus plaanitakse rajada Altmetsa uuringuruumis kuni 35 puuraku ja kuni 35 uuringukaevetööd uurimissügavusega kuni 20 m ning Tulisilla uuringuruumis plaanitakse rajada kuni 30 puuraku ja kuni 30 uuringukaevetööd uurimissügavusega kuni 10 m. Täiendavalt on uuringute käigus planeeritud teostada järgmised hüdrogeoloogilised katsetööd ja muud sihtotstarbelised tööd: veetasemete mõõtmine, terastikulise koostise määramine, filtratsiooniomaduste määramine, kruusa purunemiskindluse määramine, uuringuruumi teenindusala topograafiline mõõdistamine. Taotletavate lubade kehtivusaeg on kolm aastat. Uuringu teostaja on

OÜ Inseneribüroo STEIGER (registrikood 11206437, aadress Männiku tee 104, Nõmme linnaosa, Tallinn, 11216 Harju maakond).

5.2 Maardu Linnavolikogu ei nõustunud 23.08.2022 otsustega nr 32 ja nr 33 geoloogilise uuringu loa andmisega vastavalt Altmetsa uuringuruumis ja Tulisilla uuringuruumis. Marina Minerals OÜ esitas Tallinna Halduskohtule kaebuse ülalnimetatud otsuste õigusvastasuse tuvastamiseks ning Maardu linna kohustamiseks otsustada uuesti geoloogilistele uuringulubadele kooskõlastuse andmine.

Tallinna Halduskohus rahuldab 22.03.2024 otsusega haldusasjas nr 3-22-2296 Marina Minerals OÜ kaebuse ja kohustas Maardu Linnavolikogu otsustama uuesti uuringulubade kooskõlastamise kahe kuu jooksul kohtuotsuse jõustumisest arvates. Kohus leidis, et Maardu linna põhjenduste puhul on lähtunud ennekõike perspektiivse kaevandamisega seotud häiringutest ja seeläbi ebaõigesti omistatud kaalumisel oluline tähendus asjaoludele, mida tuleb arvestada kaevandamisloale nõusoleku andmisel, mitte geoloogilise uuringu loale nõusoleku andmisel.

Käesolevaga otsustab Maardu Linnavolikogu uuesti Marina Minerals OÜ uuringulubade kooskõlastamise.

5.3 Eesti Vabariigi põhiseadus § 154 sätestab, et kõiki kohaliku elu küsimusi otsustavad ja korraldavad kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt.

Riigikohus on oma 11.11.2015 otsuses selgitanud, et [geoloogilisele uuringule] nõusoleku andmise otsustamisel teostab kohalik omavalitsus oma põhiseaduslikku enesekorraldusõigust. Kohalik omavalitsus lähtub seejuures omavalitsusüksuse ja kohaliku kogukonna huvidest, kaaludes muuhulgas keskkonnahoialaseid ja sotsiaalseid argumente (Riigikohtu halduskolleegiumi 11.11.2015 otsus kohtuasjas nr 3-3-1-37-15, p 11).

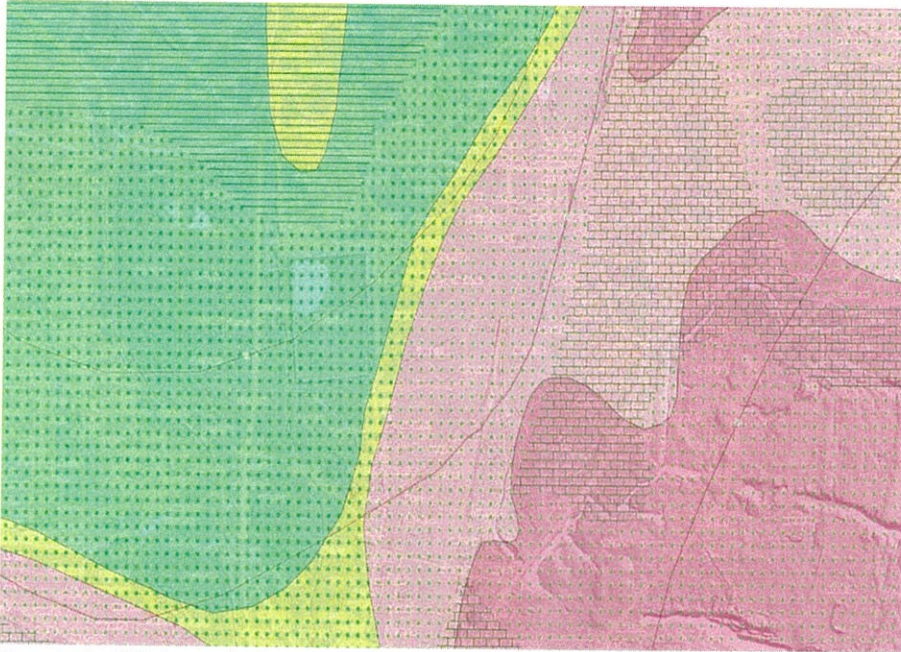
Ka Riigikohtu 10.06.2010 määruse kohaselt lähtub kohalik omavalitsus MaaPS § 20 lg 1 p-st 9 ilmneva kooskõlastuse andmise otsustamisel omavalitsusüksuse ja kohaliku kogukonna huvidest (Riigikohtu 10.06.2010 määrus kohtuasjas nr 3-3-1-38-10, p 9).

5.4 Maardu Linnavolikogu on seisukohal, et geoloogilise seire teostamine Maardu linnas perspektiivse kaevandamise eesmärgil on vastuolus Maardu Linnavolikogu 21.06.2022 määrusega nr 20 „Maardu linna 2022-2030 arengukava“ ning Maardu Linnavolikogu 31.01.2023 otsusega nr 100 „Maardu linna üldplaneeringu kehtestamine“. Vastavalt linna strateegilistele dokumentidele Maardu linnas kaevandamistegevust ei planeerita. Maardu Linnavolikogu poolt kehtestatud Maardu linna üldplaneeringu kohaselt on Piiri tee 11 katastriüksusele ette nähtud peaaegu terves ulatuses haljasala ja parkmetsa maa juhtotstarve (HP), mis välistab antud kinnistul kaevandustegevuse. Lisaks jääb Piiri tee 11 katastriüksusele perspektiivse Maardu trammitee koridor.

5.5 Maardu linna suuremad tööstuspiirkonnad paiknevad valdavalt kaitsmata või nõrgalt kaitstud põhjaveega aladel, kus pinnasele sattunud saasteained infiltreeruvad kiiresti ning põhjustavad pindmise põhjaveekihi reostumist. Samuti on kaitsmata või nõrgalt kaitstud Tulisilla geoloogilise uuringu ala.

Kroodi tööstuspiirkond, kus plaanitakse teha geoloogiline uuring, on üks Eesti saastatuimad kohti, kuhu on aastate jooksul ladestunud palju ohtlikke keemilisi ühendeid. Kui puurimine toimub saastunud pinnases, võivad puuraukude kaudu saasteained lekkida põhjavette. See võib suurendada põhjavee saastumise riski ja põhjustada joogivee kvaliteedi halvenemist. Puurimine võib häirida ümbritsevat mullakihti ja setteid, mis võivad omakorda mõjutada põhjavett. Näiteks võib puurimine põhjustada pinnase erosiooni või setete sattumist põhjavette, muutes selle kvaliteeti ja mõjutades ökosüsteeme. Maardu endiste fosforiidikaevanduste ja Keemiakombinaadiga seotud

keskkonnaprobleemid on ennekõike tuntud kaevandamisel vaaludesse ja aheraine koonustesse teisaldatud orgaanilise ainese ja püriidirikka graptoliitargilliidi isesüttimise ning põhjavee ja pinnase reostuse kui ka endise Maardu Keemiakombinaadi väävelhappetehase vääveldioksiidi õhusaaste tõttu¹.

Joonis 1. Põhjavee kaitstuse halb ala

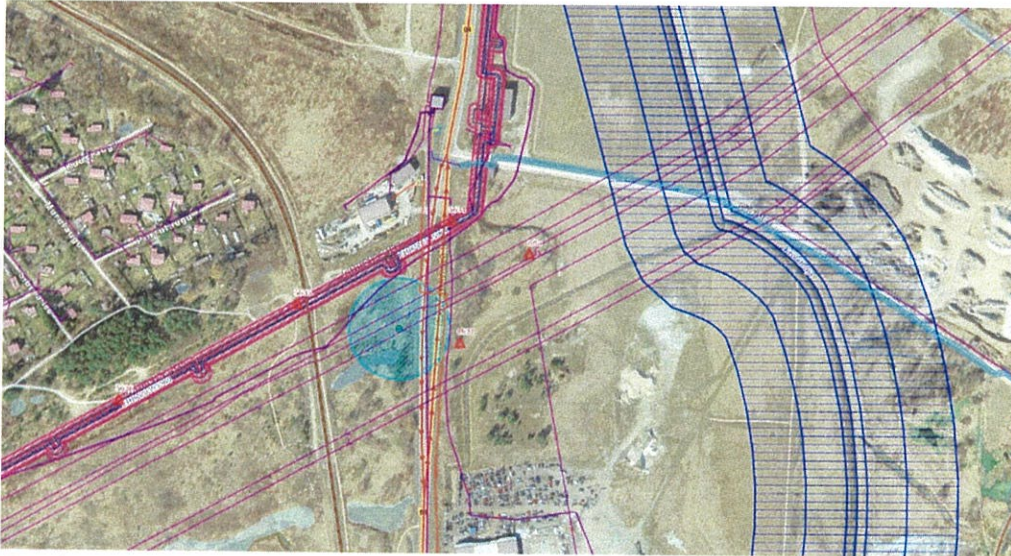
Põhjavesi on samuti loodusvara, mida tuleb hoida. Õigus puhtale joogiveele on üldine õigushüve, mis kuulub PS § 53 kaitsealase. Geoloogiline uuring hõlmab puurimist ja proovide võtmist. Kuna uuring tehakse piirkonnas, kus on ladestunud palju erinevaid kemikaale, võib uuring häirida maa-alust veerežiimi. Eriti just Tulisilla piirkonnas, kus on põhjavesi nõrgalt kaitstud, seega võib puurimine põhjustada muutusi põhjavee tasemes ja veevoolus. Samuti ei ole teada, kuidas välistatakse just eriti reostunud alades, et puuraukude tegemise tõttu ei jõuaks alumistesse kihtidesse reostunud pinnas või reostunud vesi. Arvukate puuraukude tegemine võib kaasa tuua nõrgalt kaitstud põhjavee kihtide kvaliteedi ühtlustumise, sest pole välistatud, et veed hakkavad omavahel liikuma. Puurimisprotsessid toovad kaasa ajutise võõrkehade ja saasteainete sissevoolu põhjavette, see omakorda mõjutab põhjavee kvaliteeti. Arvestades tuleb sealjuures pikaajalist saastekoormust².

5.6 Geoloogilise uuringu taotluses olev läänepoolne uuringu ala lahustükk kattub Rail Baltica raudteetrassi koridoriga. Samuti kattub uuringu ala piirkonnaga, kus Keskkonnaministeeriumi eestvedamisel teostati Kroodi oja jääkreostuse likvideerimise projekt. Projektiga hõlmatud alale on muuhulgas ladestatud raskemetallidega saastunud pinnast ning vastavalt ehitusloa saanud projektile on ettenähtud kehtestada alale kasutuspiirangud, sh ei **tohi kattekihti läbistada** ehk midagi ei tohi rajada reostuskolde sisse.

Altmetsa uuringualasse jääb 50 meetrise sanitaarkaitsevööndiga puurkaev PRK0011355, mille kaitse alasse tuleb plaani kohaselt geoloogilise uuringuala.

¹ Kert Kartau (2018). Kroodi oja jääkreostuse ohutustamine. Loetav aadressil <https://dSPACE.emu.ee/server/api/core/bitstreams/f9cbfd36-2d8b-46b3-8e06-230c9a783f97/content>

² Kaari Uibomägi (2022). Maardu keemiakombinaadi settetiigid potentsiaalse haruldaste muldmetallide reostusallikana. Loetav aadressil <https://dSPACE.ut.ee/server/api/core/bitstreams/8327ed16-7da5-4b59-a695-a255cdf90a33/content>

Joonis 2 Puurkaevu asukoht Altmetsa tee ja Põhjaranna tee ristumiskohas

5.7 Maardu linn on täies ulatuses tiheasustusala ning uuritav ala asub Kallavere elumupiirkonna ja Jõelähtme valla Uusküla küla vahetus läheduses. Tiheasustusala on kõikvõimalike häiringutega seotud oluliselt enam linna elanikke kui traditsioonilises hajaasutuses. Nt, Vabariigi Valitsuse 24.09.2020 korralduse nr 332 „Nõusolek maavara geoloogilise uuringu loa andmiseks Maardu III uuringuruumis“³ punktis 3.3.2.3. nõusoleku andmisel peetud oluliseks eraldi esile tõsta fakti, et uuringuruum ei asu tiheasustusala ning olemasoleva hoonestuse kaugust, eriti elamute suhtes. Vabariigi Valitsus andis hoonestuse kaugusele hinnangu ja asus seisukohale, et välitööde tegemine ligikaudu 450 m kaugusel asuvast elamust on lubatud. Antud juhul piirneb Tulisilla uuringuruum kolmest küljest kasutuses oleva elamuga ja on uuringuruumi piirist ca 40 m kaugusel. Jõelähtme valla Uusküla küla elamud on ligikaudu 230 m kaugusel ja Maardu linna Kallavere elupiirkonna korterelamud ligikaudu 250 meetri kaugusel. Kogu eelpool nimetatud elukondlik hoonestus (elamud ja korterelamud) on oluliselt lähemal välitööde alale, kui Vabariigi Valitsuse korralduses on lubatavaks peetud. Tulisilla uuringualas, aadressil Tulisilla tee 1 kinnistul asub elamu aastast 1914, mis on siiani kasutusel. Altmetsa uuringualas jääb lähim elumaja uuringuruumist vaid 85 m kaugusele. Kindlasti on geoloogilisest uuringust negatiivne emotsionaalne mõju lähedal elavatele elanikele.

Uuringuruumide teenindusalad jäävad linna ääres olevatesse kiiresti arenevatesse elumupiirkondadesse. Geoloogilise uuringu tegemine võib negatiivselt mõjutada piirkonnas arendajate huvi ja tegevust ning Maardu linna perspektiivset arengut.

5.8 06.05.2024 toimus Maardu linnas Vaba Aja Keskuses geoloogiliste uuringute tutvustus Maardu linna elanikele Marina Minerals OÜ esindaja poolt. Kohal viibis 68 elanikku, kellest 60 inimest väljendas arvamust, et on geoloogilise uuringu vastu. Maardu linna elanikud algatasid rahvaalgatuse⁴, kus 07.06.2024 seisuga on kogutud 613 allkirja geoloogilise uuringu vastu. See näitab suurt avalikkuse survet, et uuringulubade andmise menetlus tuleks lõpetada ilma lubasid väljastamata. Elanikel on õigustatud küsimus, miks on vaja teha geoloogilisi uuringuid piirkonnas, mis on üks saastatumaid ja seda Maardu linna keskmis.

5.9 Maapõueseaduse (MaaPS) § 4 lõike 2 kohaselt on maavara geoloogiline uuring maavara arvele võtmise ja **kaevandamise eesmärgil** tehtav geoloogiline töö.

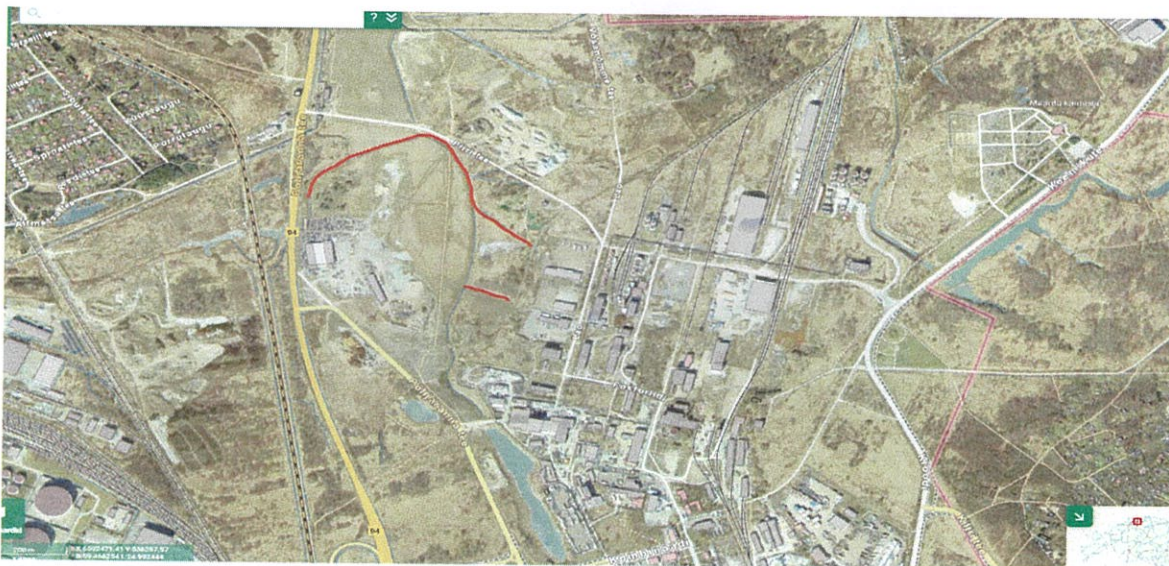
³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/329092020007>

⁴ <https://rahvaalgatus.ee/initiatives/1171-ei-karj%C3%A4%C3%A4ridele-maardus>.

Tallinna Halduskohtu 22.03.2024 otsuse asjas nr 3-22-2296 kohaselt kui asjaoludest tulenevalt on ebatõenäoline, et uuringute eesmärgiks seatud kaevandamine tulevikus võimalikuks osutub, on see üks kaalutlus teiste seas, mida uuringuloa kooskõlastamisel arvestada. Sellest lähtudes arvestab Maardu Linnavolikogu käesoleva otsuse vastuvõtmisel ka võimalikku edaspidist kaevandamist.

Kroodi tööstuspiirkond on üks Eesti saastatuimad kohti, kuhu on aastate jooksul ladestunud palju ohtlikke keemilisi ühendeid, kuid keegi ei tea, milliseid ühendeid kaevandusega võib sattuda nii pinnasesse kui põhjavette. Geoloogilise uuringuga tehakse vaid kindlaks, kui paks on liivakiht, mida saaks kasutada Rail Baltica raudteetrassi ehitamisel, millised meetmed võetakse ette kui kaevandamine lõpetatakse. Maardu Linnavolikogu on seisukohal, et täpselt ei ole teada, kuidas on Kroodi oja ümbruskond taastunud endise Maardu Keemiakombinaadi ja fosforiidi kaevandusega tekkinud reostusest ning kaevandamine võib oluliselt keskkonda ohustada.

5.10 Maardu linnas, Kroodi tööstuspiirkonnas on šahtiveede üleujutuse probleem. Kroodi tööstuspiirkonnas Fosforiidi ja Lao tänava kinnistutelt jooksevad šahtidest tulenev liigvesi Kroodi oja ning üks kraavidest läbib uuringuruumi. Keskkonnaministeeriumi, Keskkonnainvesteeringute Keskuse ja Maardu Linnavalitsuse koostöös on käesoleval ajal käimas Maardu endise fosforiidikaevanduse šahtidest tuleneva liigvee probleemi lahendamiseks projekti realiseerimine. Projekti eesmärgiks on Jõelähtme vallast šahtidest tuleneva saastunud liigvee läbi puhastusmehhanismide suunata Kroodi oja, et liigveed ei uputaks Kroodi oja piirkonda. Kaevanduse puhul võib tekkida oht, et veed ei lähe enam Kroodi oja, vaid tekitavad saastunud tehisi järve.

Joonis 3. Kraavi asukoht

5.11 Üldised kogemused näitavad, et peale geoloogilise uuringu teostamist tekib maavara kaevandamisega tegelevatel ettevõtetel intensiivne huvi kaevandamisloa väljastamiseks konkreetse maa-ala suhtes, kus geoloogilised uuringud on läbi viidud ja maavara arvele võetud. Samuti on Eesti Vabariigi seisukoht kaevandamislubade väljastamisega seonduvalt sageli kaevandamisettevõtet õigustava-soosiva alatooniga. Mitmete omavalitsuste üldised kogemused näitavad, et kaevandamisega kaasnev kahju on suurem kaevandamisest tulenevast tulust. Tulenevalt kaevandamise spetsiifilisusest elanike tööhõive kaevanduste tõttu reeglina ei suurene. Küll aga kaasnevad kaevandamisega sageli mitmesugused keskkonnaalased probleemid. Kaevandamisega seonduvalt laekuv keskkonnatasu ei kompenseeri kaevandamise negatiivseid tagajärgi kohalikule omavalitsusele ja kogukonnale.

5.12 Harju Maakonnaplaneeringu 2030+ kohaselt omandab rohetaristu nn ökosüsteemiteenuste pakkumise osas Harju maakond suhteliselt tiheda inimasustuse kontekstis olulise tähtsuse. Rohelise võrgustiku seisukohalt on Harju maakond Eesti kontekstis üks konfliktsematest piirkondadest. Harju maakonna looduskeskkonda kujundab suhteliselt tihe ja laienev asustus ning arvukad taristuobjektid. Seetõttu on siin suuri looduslikke omavahel sidusaid alasid vähe, seda eelkõige Tallinna lähiümbruses, kus paljud säilinud looduslikud alad on inimasustuse surve all ja seetõttu killustatud.

Vastavalt Rail Balticu raudteetrassi lõigu „Soodevahe-Muuga“ ehitusprojekti keskkonnamõju hindamisele, Rail Balticu raudteetrassi lõigu „Soodevahe-Muuga“ ehitusprojekti kohaselt, kuhu on planeeritud ka Altmetsa uuringuruumi geoloogilise uuringu ala, on tegemist rohealaga, kus tulevikus peaks loomadele Altmetsa tee lähedusse olema planeeritud 2–3 altpääsu. Andmebaasides on uuringuala piirkonnas registreeritud palju erinevaid loomi. Kaevandamisega see roheala rikutakse ning loomade heaolu pannakse halvemasse olukorda. Tegu on olulise konfliktkohaga rohevõrgustiku sidususe seisukohalt.

Pikki raudteede olevad rohealad peaksid tagama selle, et loomad saavad liikuda erinevate raudteeäärsete elupaikade vahel ning nad pääsevad raudteega ristuvate läbipääsudeeni. Kuna läbipääsud peavad sobima ka suurulukitele, siis tuleb Altmetsa tee viadukti alla piirdeaedade ja viadukti konstruktsioonide vahele jätta vähemalt 5 m kõrged ja 5 m laiad loodusliku kattega käigurajad mõlemale poole raudteid. Loomarajad peavad olema sujuvalt ümbritseva maastikuga ühendatud. Seega projekt peab järgitama ülaltoodud juhiseid, siis Altmetsa tee viadukt loomade liikumist oluliselt ei takista. Rohekoridorid on siduselemendid ehk sõlmed ning astmelauad, mis tagavad sidususe ja territoriaalse terviklikkuse. Võrgustiku säilimise ja planeerimise olulisimad eesmärgid on elurikkuse kaitse ning säilitamine, kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine ning rohemajanduse, sh puhkemajanduse edendamine. Selleks, et rohevõrgustik täidaks oma ülesandeid, on vaja, et selle struktuurid oleksid planeeritud sidusalt, st et tugialad oleksid koridoridega ühendatud ühtseks tervikuks, kusjuures veelgi olulisem on, et rohevõrgustiku struktuurid toimiksid liikide ja populatsioonide jaoks sidusalt funktsioneeriva elupaikade ning liikumisteede võrgustikuna - see aitab vähendada liikide elupaikade killustatust. Rohekoridoride kui rohevõrgustiku elemendi funktsioon on tagada rohevõrgustiku sidusus, vähendada elupaikade hävimise ja killustumise mõju elustikule. Kõrgema tasandi planeeringuga terviklikult kujundatud rohevõrgustiku tõhusust ei tohi ohtu seada selle tükkaaval muutmisega detailplaneeringu tasandil, st väiksemale alale fokuseeritud otsustega. Tulenevalt keskkonna säästmise põhimõttest ja igaihe kohustusest (põhiseaduse §-d 5 ja 53) peab rohevõrgustiku ebasoodne mõjutamine olema proportsionaalne taotletava eesmärgi suhtes.

Joonis 4. Muuga haru piirkonna rohevõrgustik

Vastavalt Keskkonnauuringu Keskuse tehtud “Jääkreostusobjektide inventariseerimine 2014-2015” asub Kroodi oja ümbruses II kaitsekategooria taime aasnelk (*Dianthus superbus*) kasvukoht. Taim jääb ehitustööde piirkonda Kroodi oja ülemjooksul, kuid ei asu otseselt väljakaevatava pinnase alal. Kui ehitustegevus ja ehitusmasinate liikumine toimub taime läheduses, tuleb aasnelgi kasvukoht tähistada, et ära hoida taime mittetahtlik kahjustamine. Ehitustööd ei kahjusta oluliselt aasnelgi kasvukohta. II kaitsekategooria taimede hävitamine on keelatud (LKS § 1g 7). Keelatud on massiteabevahendites avalikustada II kaitsekategooria liikide elupaiku ja kasvukohti. Näidatud andmed on lubatud ainult ametkondlikuks kasutamiseks.

Maardu Linnavolikogu on seisukohal, et kaevandamine võib ohustada rohevõrgustiku sidusust ja loomade liikumist. Kaevandamine võib rikkuda rohevõrgustiku tõhusust, mis omakorda ohustab elurikkuse kaitse ja säilitamist.

5.13 Maardu Linnavolikogu eelarve- ja majanduskomisjon ning Muuga ja Maardu järveäärse piirkonna komisjon olid järgmistel seisukohtadel: mitte toetada Altmetsa ja Tulisilla uuringuruumide geoloogiliste uuringulubade taotluste kooskõlastamist (12.06.2024, protokollid nr 26 ja nr 14).

Eeltoodust lähtudes, kaaludes eelnimetatud kohaliku omavalitsuse ja Maardu kogukonna huve, sh kaaludes muuhulgas keskkonnanahoiualaseid ja sotsiaalseid argumente ning eraettevõtte huvi geoloogilise uuringu loa saamiseks, ei nõustu Maardu Linnavolikogu Altmetsa ja Tulisilla uuringuruumide geoloogilise uuringu lubade andmisega.

